
Chci na UK víc magistrů i cizinců

Chci na UK víc magistrů i cizinců

LIDOVÉ NOVINY

ROZHOVOR s novým rektorem Univerzity Karlovy Tomášem Zimou o tom, jaké jsou rezervy nejstarší univerzity v Česku. Vyzkoušel si pozici děkana a proděkana na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Nyní zjistí, jaké to je, řídit celou univerzitu. Lékař a biochemik Tomáš Zima počínaje únorem oficiálně usedl do křesla rektora Univerzity Karlovy, jako v pořadí 508. Samozřejmě má v plánu využívat zkušeností, které nabral na své mateřské fakultě, například s hledáním cizinců, kterých by dle jeho názoru mohlo na univerzitě studovat ještě více. Stejně tak by si dokázal představit, že českým studentům přibudou přednášky v cizím jazyce.

* LN Na konci ledna jste byl společně s ostatními nově zvolenými rektory pozván na Pražský hrad, kde vás prezident jmenoval do funkce. Obával jste se, že to bude protahovat a nastanou podobné obstrukce jako u jmenování profesorů? Vláda schválila návrhy na nové rektory před Vánoci a očekávali jsme, kdy přijde informace z Pražského hradu, že se máme dostavit. Termín jmenování během ledna není nijak netradiční, podobné to bylo i v minulosti. Novinári rádi vyvolávají kritické a krizové scénáře, já se ale snažím hledět na svět optimisticky a kritické věci řeším, až když nastanou.

* LN Co ale nastalo, je zmíněný problém se jmenováním profesorů. Jak se na současnou situaci, kdy prezident zablokoval jejich jmenování, díváte?

V České republice i jinde jmenuje profesory prezident. U nás je to tradiční záležitost a je tomu dáván celospolečenský význam – jmenování nejvyšším představitelem státu na základě odborného posouzení vědeckými radami vysokých škol. Mělo by to tak zůstat. Když vysoké školy postupují návrhy ministerstvu školství a posléze ministerstvo prezidentovi, tak je tu i jakási vnitřní kontrola, autoregulace. Což by pominulo, kdyby to bylo na vysokých školách.

* LN Máte na mysli to, že by profesory jmenovaly samy vysoké školy, což je návrh, který zazněl ze strany některých rektorů znepokojených současnou situací?

Ano, a myslím si, že kdyby tomu tak bylo, počet profesorů by vzrostl.

* LN Druhá věc, o které se v této souvislosti hovoří, je doživotní profesorský titul versus funkční místa.

To jsou dvě odlišné věci. U nás na fakultě jsou například pracoviště, kde i profesor, třeba v důchodovém věku, je funkčně zařazen na místo odborného asistenta. Přece funkční místo neříká, jak je ten člověk kvalifikován. V návrhu, aby se zavedla funkční místa, vidím riziko, které se týká prostupnosti profesorů mezi jednotlivými školami. Když byste získala titul na jedné vysoké škole a chtěla byste jít jinam, tak by se nějakým mechanismem posuzovalo, jestli vám titul jinde uznají, což může bránit pohybu kvalifikovaných pracovníků mezi vysokými školami.

* LN Že by se jim nikam nechtělo?

Ano, protože by museli podstoupit administrativní proceduru. Druhý důvod je ten, že když by se zavedla funkční místa, tak se může stát, že řada učitelů nebude chtít vychovávat mladou generaci, protože by se mohla cítit ohrožena, že své funkční místo ztratí. To v tuto chvíli nehrozí. Jsou pracoviště, kde je jeden profesor, pracoviště, kde je pět profesorů, a je to vždy vázáno na to, zda je člověk uznávanou vědeckou osobností, zkušeným kvalitním pedagogem s mezinárodním přesahem, a ne na to, jestli je zrovna uvolněno nějaké tabulkové místo.

* LN A co poslední návrh, na němž se dohodl prezident s dnes již bývalým ministrem školství Štysem, že by profesory měl jmenovat předseda Senátu?

Tato možnost stojí za diskusi. Problém je, že se tuto informaci dozvíte z novin a že je tento návrh předložen vládě v demisi v posledních dvou týdnech jejího funkčního období a není to vůbec projednáno s reprezentacemi vysokých škol, což je nezbytné. Druhý problém je dovětek, že kromě posouzení formálnosti toho návrhu, bude předseda Senátu nově posuzovat také to, jestli profesori splňují daná kritéria, aby dosáhli na profesuru. To vnímáme jako zasahování do

autonomie vysokých škol. Vědecká rada VŠ se usnese tajným hlasováním, že dotyčný splňuje daná kritéria a pak by měl „úřad“ říkat, zda se má skutečně stát profesorem, či nikoli? To přece není téma k diskusi. Budeme o tom jednat s novým ministrem školství.

* LN Ještě se vrátím k těm funkčním místům a fluktuaci mezi školami. Vy jste spokojen se současným stavem? Protože malá mobilita se často kritizuje, stejně jako to, že je těžké k nám dostat zahraniční učitele...

Nejen v této, ale i v jiných profesích není fluktuace velká, tedy že by například někdo dva roky pracoval v Praze, dva roky pak v Ostravě a dva roky v Českých Budějovicích. Je to mentalitou a tradicí v Česku, že jsou lidé spjati se svým městem, regionem. Když hovoříte o zahraničních kolezích, tak se postupně vytváří podmínky pro to, aby tady mohli ve větší míře působit. Je to ale vždy otázka možností, které nabízíte. Platové ohodnocení, které můžeme v ČR nabídnout vysokoškolským učitelem, se pohybuje v řádu 1 až 2 tisíců eur za měsíc. Třeba v Německu dostanou učitelé mnohem více. I takové tu jsou bariéry.

* LN Ani do Prahy se nelákají zahraniční učitelé lépe?

Více než polovina vědecké produkce vzniká a více než třetina studentů studuje v Praze. V minulém programovacím období ale Praha nemohla čerpat prostředky z EU, aby vylepšila podmínky svých vědeckých a výzkumných infrastruktur. To je velký handicap, protože tam byly nástroje, jak například získat jako zaměstnance navrátilce z ciziny, špičkové odborníky a týmy. Nyní pražské vysoké školy a Akademie věd ČR vyvíjejí tlak na vládu, aby pražské instituce mohly v příštím programovacím období peníze čerpat. Pokud se tak nestane, propad vědy a výzkumu v Praze bude nevyhnutelný.

* LN Teď bych se zaměřila na Univerzitu Karlovu a na změny, které připravujete. Počítáte s tím, že snížíte počet přijímaných uchazečů?

Když se podíváme na počet studentů v ČR, tak jejich počet na vysokých školách by se měl snížit. Jestliže v Rakousku nastupuje na vysoké školy 28 procent daného populačního ročníku a v ČR cca až 90 procent maturantů (tedy přes 50 procent populačního ročníku – pozn. red.), je něco špatně. Co se týká počtu studentů na UK, trend, který nastane, bude stagnace a pokles přijímaných studentů.

* LN Máte už konkrétní představu?

Univerzita se bude orientovat více na magisterské vzdělávání a doktorská studia, kde by naopak mohl počet studentů stoupat. Snižování počtu přijímaných studentů by ale nemělo být stejné ve všech oborech. Jsou obory, které se vyznačují velkou společenskou poptávkou, a tam je třeba vychovávat potřebný počet odborníků. Chceme také podpořit obory, jejichž absolventi jsou více uplatnitelní na trhu práce. V této souvislosti ale musím říct, že nezaměstnaných absolventů UK je kolem 1,7 procenta, což je vynikající číslo, a i v rámci jednotlivých fakult je nejvyšší číslo kolem tří procent. Nesmíme ale také zapomenout, že studenty máme i v jiných formách vzdělávání, jako je celoživotní či profesní vzdělávání. Tuto oblast bych chtěl rovněž rozšířit a i tam pak může počet studentů vzrůstat.

* LN Jak rozšířit?

Ministerstvo školství například plánuje kontinuální vzdělávání pedagogických pracovníků a v tom by UK mohla být nápomocna.

* LN Máte zkušenosti z lékařské fakulty, kde studuje hodně zahraničních studentů. Chcete jejich počet zvýšit i na jiných fakultách?

Jedna z tezí mého volebního programu byla: rozšíření a otevření UK zahraničním studentům. Třeba v rámci výměnného programu Erasmus Univerzita Karlova víc zahraničních studentů přijímá v porovnání s tím, kolik studentů UK do zahraničí vyjíždí. Zahraničních studentů by ale mohlo být ještě více. Budu diskutovat s děkankami a děkany, aby identifikovali obory, které by bylo možné vyučovat v angličtině.

* LN Máte na mysli placené obory v angličtině pro cizince?

Ano, vidím v tom tři benefity: zaprvé jde o mezinárodní aspekt, tedy otevřenost a spolupráci, za druhé tu vzniká komunita spolužáků – odborníků jak z České republiky, tak z ciziny, kteří spolu budou moci spolupracovat i v profesním životě. A dobré je to i pro naše učitele, že musí přednášet v angličtině.

* LN Budete tedy nabízet víc oborů v angličtině.

Ano, je to reálné. Naskytá se ale i otázka, zda některé předměty nemohou být v cizím jazyce i pro české studenty.

* LN O tom jsem nedávno mluvila na vaší přírodovědecké fakultě, kde by právě toto rádi v budoucnu prosadili.

Ano, ale třeba i na humanitních oborech by to bylo možné.

* LN Je něco dalšího, co se osvědčilo na lékařské fakultě a chcete to přenést na rektorát nebo na ostatní fakulty?

Určitě je to zkušenost s plošným hodnocením výuky studentů prostřednictvím studijního informačního systému, kdy studenti hodnotí formy výuky a jednotlivé předměty. Je to zpětná vazba pro učitele i vedení školy. Předpokládám rozšíření hodnocení na všechny fakulty, zejména tam, kde systém hodnocení není rozvinutý. Vráťím se ještě k těm cizincům. Užitečné je totiž naše know-how, jak zahraniční studenty získávat. Lékařské fakulty mají řadu partnerů v zahraničí, kteří jsou zaměřeni na získávání studentů pro vysoké školy, a jestliže hledají studenty pro lékařské fakulty, proč by nehledali i studenty pro matematicko-fyzikální fakultu, humanitní obory, teologické fakulty a další fakulty UK?

* LN Co to je za partnery?

Jsou to firmy specializující se na vzdělávání, které informují tamní studenty o možnosti studovat na Karlově Univerzitě. Takové kontakty máme například v Izraeli, Německu, Anglii, Portugalsku. V průběhu posledních dvaceti let let, kdy výuka v angličtině na lékařských fakultách probíhá, se nám podařilo získat téměř dvě desítky partnerů v různých zemích, kteří šíří pověst naší univerzity.

* LN Jste spokojený s tím, jak je UK přístupná pro handicapované?

Je to problém, který je dán historií UK. Řada objektů je sto a víc let stará. Jedna členka kolegia, které rozšiřuji, bude mít na starosti právě otázku rovných příležitostí.

* LN Cítíte tedy, že v tom má UK rezervy?

Vnímám to jako problém, který je třeba řešit. Ale nejde jen o handicapované studenty, ale i handicapované vyučující a handicapované návštěvníky.

* LN Ještě se zeptám, jak jste spokojen s prezentací UK navenek.

V oblasti komunikace s médii a veřejností máme velké rezervy a vnímám to jako prioritu. Musí se to změnit. Chystáme tiskové konference, pravidelné setkání s novináři, kulaté stoly. Jedno z prvních témat kulatých stolů bude výročí Evropské unie. O čem se zatím moc neví, a Univerzita Karlova bude jedním z hlavních organizátorů, je 700. výročí narození Karla IV. v roce 2016. Chceme také univerzitu více zpřístupnit veřejnosti. V prostorách Karolina je muzeum, o kterém se mimo školu skoro neví a které bude nově trvale veřejnosti zpřístupněno.

Univerzita se bude orientovat více na magisterské vzdělávání a doktorská studia, kde by měl počet studentů stoupat. Užitečné je know-how z lékařské fakulty, jak získávat zahraniční studenty. To by mohly využít i ostatní fakulty Univerzity Karlovy.

Tomáš Zima (* 1966) Prof. MUDr. Tomáš Zima, DrSc., vystudoval Fakultu všeobecného lékařství UK a Pražskou mezinárodní manažerskou školu při Vysoké škole ekonomické, kde získal titul MBA. Působil v Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. lékařské fakulty UK, kde byl do roku 2012 také děkanem, poté proděkanem. Ústav de facto založil. Loni byl zvolen 508. rektorem Univerzity Karlovy. Má za sebou působení v různých odborných českých i mezinárodních společnostech i zahraniční přednášky a publikace a působil i jako poradce ministrů školství. Za minulého režimu byl členem KSČ, nyní není členem žádné politické strany. Je ženatý, má dvě děti.

Foto popis| Plány. Podle nového rektora UK Tomáše Zimy projdou kolem Karolina stovky lidí denně, aniž by tušili o historických sklepeních, která se nachází pod jejich nohama. To by se mělo změnit.

Foto autor| FOTO MAFRA – FRANTIŠEK VLČEK